

ERTELENEN SAĞLIK SORUNLARI

| Türk Tabipleri Birliği Uzmanlık Dernekleri Eşgüdüm Kurulu

Uzmanlık dernekleri pandemi döneminde COVID dışı tanılı hastaların izlemelerinde; hastanelerin büyük oranda pandemi hastanesine dönüşmesi, **hekimlerin ve sağlık çalışanlarının COVID-19 polikliniklerinde görevlendirilmesi ve hastaların enfekte olmaktan duydukları korku nedeni ile aksamalar yaşandığını belirtmişlerdir.**

Uzmanlık derneklerinden alınan veriler ışığında ertelenen sağlık sorunları aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Girişim gerektiren durumlarda hastaların korkusu nedeni ile pandeminin ilk ayında yoğun bir iptal ve erteleme yaşanmıştır. İlerleyen günlerde önlemler alınarak işlemlere başlanmıştır ancak hem devam eden kaygı hem de hastanelerin COVID-19 hasta yükü nedeni ile işlem sayısı düşük devam etmiştir. Girişimlerin ertelenmesi hem tanı hem de izlemede aksamalara neden olmuştur. Tanıda ve kontrollerde gecikmelerin ilerlemiş vakalara yol açmaktadır.
2. Radyolojik görüntüleme gereken hastalarda randevuların azaltılması, hastaların çekinmesi, BT sayılarının artması nedeni ile hastaların bu hizmete ulaşmalarında zorluklar yaşanmaktadır.
3. Düzenli takibi gereken hastalıklarda takibin sürdürülememesi hastaların ilaçlarını aksatma, ilaçlarını kesme, doğru olmayan yöntemlere başvurma gibi olumsuzluklara yol açmıştır. Bu durum hastalıkların aktivasyonu ya da ilerlemesine neden olabilmektedir.
4. Hemen her alanda onkoloji hastaları, immun baskılayıcı tedavi alan hastalar hastaneler başvuramamış, uzaktan ulaşım yollarını kullanarak sorunlarını çözmeye çalışmıştır. İlaça ulaşımında zorluk ya da immun supresif içerik taşıması gibi nedenlerle palyatif amaçlı tedavilerde düzenlemeler yapılmasına gerek olmuş ancak takibi zorlaşmıştır.
5. Kemik iliği nakli hastaları için de acil nakiller dışındaki kemik iliği nakilleri ertelenmektedir. Yurt içi veya yurt dışı akraba dışı vericilerin hazırlanması ve büyüme faktörlerinin uygulanması, kök hücre toplama işleminin gerçekleştirilmesi veya toplanan kök hücrenin transferinde çeşitli karşılaşılan zorluklar ve bağışçılardan işlemlerden vazgeçmesi nedeni ile akraba dışı verici yerine haploidentik nakiller bu dönemde tercih edilmeye başlanmıştır.

6. Sağlık Bakanlığının elektif ameliyatları durdurması ile ortopedi ve travmatoloji gibi elektif vakaların yoğun olduğu alanlarda sorunların büyüyerek ötelenmesine yol açmıştır.
7. Yeni doğan servislerinde işleyiş pandemi nedeni ile büyük değişikliklere yol açmamıştır. Ancak ailelerin çekinceleri nedeni ile doğum sonrası erken kontrollerde aksamalar hiperbilirubinemi ve emzirme sorunlarında artışa neden olabilmektedir. Hastanede gözetim altında tutulan orta ve ileri preterm bebeklerde ziyaret kısıtlamaları nedeni ile anne bebek bağlanmasında gecikmeler yaşanabilmektedir.
8. Sağlam çocuk izlemleri ailelerin hastaneye geliş korkusu nedeniyle ertelenmiş, aşı programları ise yakın aile sağlık merkezlerine yönlendirilmiş ancak takipleri yapılamamıştır.
9. Acil ve pandemi ile bağlantılı psikiyatrik sorunu dışında neredeyse psikiyatri hizmet arzı durmuştur. Sadece önceden takip edilen hastalara olabildiğince telefonla hizmet (ilaç yazma, kısa değerlendirmeler yapma) verilebilmiştir. Özel muayenehane hekimliği içinde telepsikiyatri ile bazı psikoterapi uygulamaları yapılmaktadır, ancak burada da pandemi öncesi verilen hizmetin çok sınırlı bir sayıya düşmüştür.

Uzmanlık dernekleri, söz konusu hizmetlerin kesintisiz sürdürülebilmesi ve hastaların hastanelere başvurabilmeleri için pandemi hastaneleri uygulamasının belli hastaneleri kapsayacak şekilde daraltılması ve önlemlerin gevşetilmesi sırasında COVID-19 dışı hastaların muayene ve tetkiklerinin enfeksiyon yayılımını önleyecek şekilde yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Öte yandan dernekler, elektif cerrahi yapılacak hastaların da anestezi öncesi yapılacak tetkiklerinin uluslararası rehberlere ve uzmanlık alanlarının hasta ve çalışan güvenliğine yönelik önerilerine uygun yapılmasının hasta ve hekim güvenliği ve sağlığı için önemi vurgulamışlardır.